

εὐγενῆ καὶ κοιντικὴν φυσιογνωμίαν καριτᾶ ἢ ἐνταῦθα δημοσιευομένη εἰκὼν, οὐδενὸς τῶν ἐπὶ πατριωτισμῷ, εὐφυΐᾳ καὶ ἀρετῇ διαπρεφάντων ἐλαττοῦται εἰς τῆς Ἑλλάδος τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην. Καὶ ὅτε ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἀνάγκην τῆς βοήθειας τῶν ἀξιοτέρων υἱῶν τῆς, ὅπως ἀποκυλίσει τὸν λίθον τοῦ τάφου τῆς, καὶ ὅταν ἐγερθεῖσα ἐξήτει τοὺς ποδηγετήσαντας εἰς τὴν ὁδὸν τῶν φώτων καὶ τῆς προόδου, ὁ Ρίζος ἐτάχθη πάντοτε μεταξύ τῶν πρωταγωνιστῶν, καὶ ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ πνεύματος του, καὶ τὴν προήγαγε διὰ τῆς δραστηριότητος του.

Ἰάκωβος Ρίζος Νερουλός

Ἰάκωβος ὁ Ρίζος ὁ Νερουλός, ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει 1778. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Γεώργιος, ἦν ἀνὴρ λόγιος, κατατεταγμένος μεταξύ τῶν τότε ἀρχόντων τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἔχων τὸν τοῦ *Kamara* ἢ βαθμὸν, ὅστις ἦν ἐκ τῶν δευτερευόντων. Ἡ δὲ μήτηρ του ἦν Ρίζη τὸ γένος, καὶ αὐτῆς τὴν ἐπωνυμίαν παραδέχθη ὁ νέος Ἰάκωβος, ἃν καὶ τῷ παρέμεινε προσέτι τὸ εἰς τὸν πατέρα του χλευαστικῶς δοθέν ἐπίθετον *Neroulis*, πρὸς ἀντιδιαστολήν ἀπὸ τοῦ κλάδου τῶν κυρίως Ρίζων, τοῦ φέροντος τὴν ἀρχαιοτέραν ἐπωνυμίαν τοῦ *Ραγκαβῆ*.

Εἰς τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν ἔμεινε ὄρφανός πατρός καὶ μητρός, ἀλλ' ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐκπαίδευσις αὐτοῦ δευδύνθησαν οὐχ ἥττον μετὰ πάσης ἐπιμελείας ὑπὸ τοῦ ἐπὶ ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς πολυμαθείᾳ διαπρέποντος πρὸς πατρός θείου του Σαμουὴλ τοῦ Ἐρέσου, ὅστις ἀνάδειξεν αὐτὸν Ἑλληνιστὴν ἀριστον τὴν δὲ φιλοσοφίαν ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Δανιὴλ Φιλιππίδου, καὶ τὰ Γαλλικὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ ὑπὸ σοφοῦ τινος Γάλλου, τοῦ Ἀββάτου Λαφονταίνου.

Εἰκοσαστῆς μόλις, παρηκολούθησε τὸν ἡγεμόνα Ἰψηλάντην εἰς Μολδαυίαν, ὅπου ἤρχισεν ἐνασχολούμενος εἰς τὴν πολιτικὴν ἐπιστήμην, καὶ ὡς ἀλειφόμενος διὰ τὸ μέγα προπαρασκευαζόμενον τῆς πατρίδος του σταδίου, συγχρόνως ὅμως τὰς ἀρχαίας ὥρας του εἰς τὰς φιλας του Μούσας ἀφιερῶν, καὶ ἐκτὸς ἄλλων σπουδάζων τὴν ἀσιατικὴν φιλολογίαν, ἧς ὀλίγοι Ἕλληνας ἐγένοντο ἐγκρατέστεροι.

Τὸν Ἰψηλάντην, παυθέντα τῆς ἡγεμονίας, διεδέχθη ὁ Ἀλέξανδρος Σούτζος ἐν 1801, καὶ διώρισεν τὸν Ἰ. Ρίζον ἐπιτετραμμένον του παρὰ τῆ Ὀθωμ. πύλῃ. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐπῆλθεν ὁ Ῥωσικὸς πόλεμος, καὶ ἀπεσυρθέντων τῶν ἡγεμόνων τῶν παραδουνασίων ἐπαρχιῶν, ἔμεινεν ὁ Ρίζος ἐπὶ ἑξ ἔτη μακρὰν τῶν πραγμάτων, εἰς τὴν σπουδὴν ἐντροφῶν καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν, μέχρις αὐτοῦ ἡγεμόν Ἰ. Καρατζᾶς, συμπαραλαβὼν αὐτὸν εἰς Βλαχίαν, τὸν ἀνεβίβασεν εἰς τὰς ἀνωτέρας ἀξίας, καὶ εἰς τὴν πρῶτην ἀνωτάτην τοῦ *Μεγάλου Πασα* *Γέκου* ἢ προθυπουργοῦ. Μετὰ ἐξαετίαν δὲ ἀναχωρήσαντος τοῦ ἡγεμόνος, ὁ προθυπουργὸς αὐτοῦ ἐπανῆλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου διαρίσθη μεταφραστῆς παρὰ τῷ μεγάλῳ διερμηνεῖ, καὶ ἐν 1819 ἠκολούθησε πάλιν εἰς Μολδαυίαν τὸν ἡγεμόνα Μιχ. Σούτζον, καὶ παρέμεινε παρ' αὐτῷ ὡς προθυπουργὸς μέχρι τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Ἐνταῦθα λήγει τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ σταδίου τοῦ Ρίζου. Τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ κρίσιν καὶ τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἰκανότητα περὶ τὴν διαχείρησιν τῶν πολιτικῶν, ἀποδεικνύει ἡ σπουδὴ μετ' ἧς πάντες οἱ εἰς Λακίαν ἀποστελλόμενοι ἡγεμόνες ἠμλλῶντο νὰ τὸν συμπαραλάβωσιν ὡς πολύτιμον συνεργόν των, ὥστε ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του μέχρι τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, μακρὰν τῶν πραγμάτων ἔμεινε μόνον ἐφ' ὅσον χρόνον ἔμεινεν κατεχόμενος ὑπὸ Ῥωσικῶν στρατευμάτων αἰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κυβερνῶμενοι ἐπαρχίαι. Καθ' ὅσον δὲ τὸ διάστημα τῆς ἐν αὐταῖς πολιτικῆς του δραστηριότητος, θεωρῶν αὐτὰς ὡς τελευταῖα ἀτυλὰ εἰς ἃ κατέρυγεν ὁ Ἑλληνισμός, ὡς βίβεις ὀπωσοῦν ἀσαλεύτους καὶ ἀσφαλεῖς, ἐφ' ὧν ἐδύνατο ν' ἀναγερῆ φάρος μακρόβεν φωτίζων τὸ ἔθνος, πᾶσιν κατέβαλε προσπάθειαν ἔκτοτε πρὸς καταρτισμὸν ἀξιολόγων γυμνασίων ἐν ταῖς πρωτεύουσιν ἀμφοτέρων τῶν ἡγεμονιῶν, εἰς μὲν Βουκουρέστιον μετακαλέσας τὸν Λούκαν, τὸν Κομητᾶν, καὶ ἄλλους τῶν τότε περιτήμων διδασκάλων τοῦ ἔθνους, εἰς δὲ Ἰάσιον τὸ Κλεόβουλον, πρῶτον αὐτόσε εἰσαγγόντα τὴν ἀλληλοδιδασκτικὴν μέθοδον. Τὰ ἀνώτερα δὲ ταῦτα σχολεῖα, εἰς ὧν τὸ πρῶτον ἐδόθη πολὺ ἀνωτέρα ἀνάπτυξις ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα Ἀλέξανδρον Σούτζον, ὅταν ὁ ἐξάδελφος τοῦ Ρίζου, ὁ ἕτερος Ἰάκωβος Ρίζος, ὁ *Ραγκαβῆς*, κατὰ νέας βάσεις ὀργανίσας αὐτὸ, μετεκαλέσατο τοὺς τότε περιτήμους ἐπὶ παιδείᾳ Βαρδαλάχον, Γεννάδιον καὶ Κανέλλον, ἰσχυρότατα συνετέλεσαν εἰς τὴν τοῦ ἔθνους πρόοδον καὶ ἐκπαίδευσιν, καὶ πολλοὶ τῶν μετὰ ταῦτα διακριθέντων Ἑλλήνων ἐξ αὐτῶν προῆλθον, ἐκτὸς ὅτι καὶ πολλοὶ τῶν Λακῶν ἐγεύθησαν ἐν αὐταῖς τῆς